

Рецензія

офіційного рецензента, доктора медичних наук, професора ЗВО кафедри педіатрії № 1, Токарчук Надії Іванівни на дисертацію Бондаренко Тетяни Вікторівни на тему «Педіатричні наслідки перенесеної гіпоксично-ішемічної енцефалопатії новонароджених та можливості медичної і соціальної корекції», представлену до захисту у спеціалізовану вчену раду Д 05.600.061 що утворена згідно наказу ректора ЗВО Вінницького національного медичного університету ім. М. І. Пирогова № 89 від 28 жовтня 2022 року на підставі рішення Вченої ради ВНМУ ім. М. І. Пирогова № 3 від 27 жовтня 2022 року з правом прийняття до розгляду та проведення разового захисту дисертації на здобуття наукового ступеня доктора філософії галузі знань 22 «Охорона здоров'я» за спеціальністю 228 «Педіатрія»

Ступінь актуальності обраної теми. Гіпоксично-ішемічна енцефалопатія попри значні досягнення в галузі технології моніторингу та розуміння фетальної і неонатальної патології, є однією з найбільш частих причин виникнення тяжкого неврологічного дефіциту у дітей. У більшості технологічно розвинутих країн світу частота гіпоксично-ішемічної енцефалопатії досягає 1–8 випадків на 1000 пологів. Захворюваність на гіпоксично-ішемічну енцефалопатію є більш високою у країнах із обмеженими ресурсами, проте точних статистичних даних не існує. У дітей, які виживають після тяжкої інтранатальної асфіксії, розвиваються тяжкі її наслідки, а саме дитячий церебральний параліч, розумова відсталість, епілепсія, труднощі в навчанні та інші неврологічні дефекти. Аналіз випадків тяжкої ГІЕ демонструє наявність в анамнезі прекоцептуальних та інтранатальних факторів ризику, при цьому у частини немовлят має місце комбінація таких факторів. Тому, довготермінове катамнестичне спостереження покращить розуміння зв'язків між факторами ризику, технологіями лікування та розвитком дітей. Отже, перед сучасною педіатрією постало ряд проблем, які потребують нагального вирішення організаційних та методологічних підходів до спостереження за новонародженими, які народилися при реалізації перинатальних факторів ризику, тих, які формують

групу ризику з розвитку інвалідизуючих захворювань. Таким чином, питання, які дисертантка підняла в своїй роботі є цілком актуальними та своєчасними. Адже, можливість на ранньому етапі виявляти дітей, що перенесли гіпоксично-ішемічну енцефалопатію в неонатальному періоді та складають групу ризику розвитку інвалідизуючої патології дозволить зменшити кількість дітей – інвалідів та поліпшити віддалені наслідки.

Оцінка наукового рівня дисертації і наукових публікацій здобувача.

Дисертанткою проведено інформаційно-патентний пошук, у роботі проаналізовано 221 джерело зарубіжної і української літератури переважно за останнє десятиріччя, визначено пріоритет у дослідженні педіатричних наслідків перенесеної гіпоксично-ішемічної енцефалопатії новонароджених та катамнестичного спостереження за ними. Відтак у роботі коректно сформульована мета, для реалізації якої були поставлені чіткі завдання і адекватно підібрані сучасні та високотехнологічні методи дослідження і аналізу даних. Отже, науковий рівень дисертації за поставленими завданнями і використаними методиками досліджень передовим, сучасним і адекватним. Проведений аналіз даних є повним і виконаний на сучасному рівні з використанням адекватно підібраних математичних і статистичних методів. Отримані результати є достовірними і науково обгрунтованими. По матеріалам дисертаційного дослідження опубліковано 5 наукових робіт, з яких 3 статті у наукових фахових виданнях, рекомендованих ДАК при МОН України, 1 із них у виданні, що індексується у міжнародній наукометричній базі даних Scopus; 2 наукових праці було видано у матеріалах науково-практичних конференцій. Також результати роботи обговорювались на наукових конференціях у наукових спільнотах України. Робота в цілому подана як суцільне закінчене наукове дослідження, виконана та підготовлена на високому науковому рівні і базується на достатній для вирішення поставлених задач кількості клінічних спостережень (174 дитини).

Новизна представлених теоретичних та/або експериментальних результатів проведених здобувачем досліджень, повнота викладу в

опублікованих працях. У дисертації викладені дані досліджень щодо наявності зв'язку між рівнем прозапальних цитокінів, досліджених в перші 3 дні життя доношених дітей з ГІЕ, та несприятливими наслідками ураження мозку у віці 12 місяців. Окрім того, в роботі було вперше встановлені закономірності щодо формування інвалідності, яка має гендерні та вікові особливості та рівень смертності дітей, що перенесли ГІЕ в неонатальному періоді, у перші 6 років життя. У дисертації вирішено всі поставлені завдання, проведений скрупульозний і всебічний аналіз отриманих даних, сформульовані висновки, які є повними і науково обґрунтованими. В опублікованих наукових працях здобувача повністю викладені результати дисертаційного дослідження, наукові положення, висновки і практичні рекомендації, які випливають із них.

Наукова обґрунтованість отриманих результатів, наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації.

Дана робота має чітко сформульовані мету і завдання дослідження. Дисертаційне дослідження проведене на основі коректної методології і вибудований коректний клінічний дизайн, який відповідає загальним принципам наукового пізнання і біоетичним принципам досліджень.

Отримані результати, наукові положення і висновки ґрунтуються на чіткій методології, достатній кількості обстежених дітей, логічно випливають з поставлених завдань дослідження і є науково обґрунтованими. Групи дослідження сформовані коректно, що дозволяє проводити їх наступне статистичне порівняння.

Методи збору даних, які використані в роботі, як і методи математичного аналізу та статистичної обробки відповідають поставленим завданням і є загальноприйнятими методами.

Вважаю, що отримані дисертанткою результати, наукові положення та висновки є значущими і науково обґрунтованими.

Рівень виконання поставленого наукового завдання, оволодіння здобувачем методологією наукової діяльності.

Поставлені наукові завдання повністю розв'язані в дисертаційній роботі на високому науковому рівні. Для кожного завдання підібрані оптимальні методи дослідження, які дозволили отримати достовірні результати. В роботі для обробки отриманих даних використані як добре зарекомендовані стандартні методи, так і факторне або дискримінантне моделювання, які дозволили провести всебічний аналіз. Здобувач відмінно здійснила огляд літератури та провела порівняння отриманих даних із відомими дослідженнями.

Таким чином, дисертація написана на високому науковому рівні, здобувач оволоділа методологією наукової діяльності і доводить отримання кваліфікації, необхідної для сучасного дослідника.

Теоретичне і практичне значення результатів дослідження. Результати даного дисертаційного дослідження розширюють наукове уявлення про негативний вплив системного запалення на прогнозування несприятливих наслідків гіпоксично-ішемічної енцефалопатії у дітей. Отримані дані клініко-лабораторних показників, розроблених достовірних дискримінантних моделей, які дозволяють з високою ймовірністю прогнозувати можливість виникнення та перебігу енцефалопатії у доношених дітей. У роботі описані можливості корекції несприятливих наслідків гіпоксично-ішемічної енцефалопатії новонароджених, а саме рання реабілітація у неонатальному періоді та застосування амбулаторної реабілітації в умовах катамнестичного центру та стаціонарної - в умовах неврологічного відділення та дитячого неврологічного санаторію.

Основні положення дисертаційного дослідження впроваджено у практику роботи центру катамнестичного спостереження ОКНП «Чернівецька обласна дитяча клінічна лікарня», КП «Волинське обласне територіальне медичне об'єднання захисту материнства та дитинства», КП «Луцький клінічний пологовий будинок», КНП «Вінницька міська клінічна лікарні

«Центр матері та дитини», навчальний процес кафедри педіатрії № 1 ВНМУ ім. Пирогова МОЗ України.

Дисертація є фрагментом науково-дослідної роботи кафедри педіатрії №1 Вінницького національного медичного університету "Оптимізація діагностики та лікування соматичної патології у дітей", (державна реєстрація № 0115U007075).

Рекомендації щодо подальшого використання результатів дисертації в практиці.

Результати дисертаційного дослідження рекомендується надалі впроваджувати в науковий і навчальний процес медичних навчальних закладів у курси педіатрії.

Отримані здобувачем результати досліджень впроваджені в практичну діяльність центрів катамнестичного спостереження закладів охорони здоров'я України.

Відсутність (наявність) порушень академічної доброчесності. Внаслідок перевірки матеріалів дисертації Бондаренко Тетяни Вікторівни можна стверджувати, що відсутні ознаки академічного плагіату, самоплагіату, фабрикації або фальсифікації, не виявлено маніпуляцій із алфавітом, пробілами, прихованим текстом. Рукопис дисертації було перевірено на наявність можливих порушень правил академічної доброчесності системою сервісу «UNICHEK», оригінальність тексту дисертаційної роботи склала 84,32%. Наявні співпадиння відповідають власним публікаціям, загальноновживаними термінам і фразам, всі цитовані фрази містять посилання на відповідні першоджерела.

Подані до захисту наукові досягнення є власним напрацюванням аспірантки, текст дисертації є оригінальним.

Висновок про відповідність дисертації встановленим вимогам.

Узагальнюючи вказане, варто відзначити, що дисертація Бондаренко Тетяни Вікторівни на тему «Педіатричні наслідки перенесеної гіпоксично-ішемічної енцефалопатії новонароджених та можливості медичної і соціальної

корекції», є завершеною і самостійною кваліфікаційною науковою працею, яка містить нові науково обґрунтовані результати, що дозволяють розв'язати актуальну задачу сучасної педіатрії – удосконалення критеріїв прогнозу соматичного та психоневрологічного розвитку дітей, що перенесли гіпоксично-ішемічну енцефалопатію в неонатальному періоді та поліпшити віддалені наслідки, що є важливим, зважаючи на необхідність кваліфікованої та ефективної допомоги дітям, які перенесли гіпоксично-ішемічну енцефалопатію в неонатальному періоді. За своєю актуальністю, методологічним підходом до вирішення поставлених задач, науковою новизною та практичним значенням отриманих результатів є науковою роботою, що виконана на високому науково-методичному рівні. Одержані під час виконання дисертації результати мають вагомое значення для сучасної педіатрії та підтверджуються документами, які засвідчують проведення таких досліджень. Робота у повній мірі відповідає вимогам до дисертації доктора філософії, які зазначені у «Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії», затвердженого постановою кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 р. №44 та вимогам до оформлення дисертації відповідно до наказу МОН України №40 від 12.01.2017 «Про затвердження Вимог до оформлення дисертації». Бондаренко Тетяна Вікторівна заслуговує на присудження ступеня доктора філософії з галузі знань 22 «Охорона здоров'я» за спеціальністю 228 «Педіатрія».

Рецензент

д. мед. н., професор ЗВО

кафедри педіатрії № 1

ВНМУ ім. М.І. Пирогова

Надія ТОКАРЧУК